

О.М.ДЕРКАЧ,
завідувач наукового відділу
РЛП «Тилігульський»,
м. Миколаїв

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ
(РЛП) «ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ»**

Природні умови РЛП «Тилігульський» забезпечують широкі можливості для розвитку різних видів туризму і рекреаційної діяльності, активність яких у світі щорічно зростає. Узбережжя Тилігульського лиману може успішно використовуватись в оздоровчих, спортивних, інформаційно-освітніх та наукових цілях. Вже традиційними в межах заповідного об'єкту стали пляжно-купальний відпочинок і любительське рибальство, водні прогулянки та пішохідні подорожі, польові практики та наукові експедиції.

Нижче надаємо низку пропозицій щодо перспектив використання рекреаційно-туристичного потенціалу РЛП «Тилігульський».

Організація пляжно-купального відпочинку. Пляжний відпочинок на узбережжі, особливо у поєднанні з іншими видами рекреації – рибалкою, прогулянками на човнах, пішими екскурсіями, є найбільш привабливим для відвідувачів Тилігульського лиману. Однак, використання берегової зони в оздоровчих цілях обмежується з одного боку її доступністю, з іншого – природоохоронними функціями парку, зокрема, необхідністю підтримання сприятливих умов для гніздування та перебування птахів під час сезонних міграцій. Тому рекреаційні ділянки тут облаштовуються переважно на піщаних косах, вздовж відкритих акваторій лиману з достатньою глибиною. Найбільш придатними для згаданих цілей є Прогресівська, Атаманська, Анатолівська та Червоноукраїнські коси, рекреаційна ємкість яких разом з іншими ділянками узбережжя складає близько 1000 чол./добу.

Розміститись на відпочинок тут можна в наметах або садибах сільських господарів. Однак, потік відвідувачів поки що стримується відсутністю належних побутових умов, обладнаних належним чином майданчиків для відпочинку, укриттів від негоди тощо.

Сьогодні РЛП «Тилігульський» підтримує функціонування 5 рекреаційних ділянок – Коблевської, Червоноукраїнської, Анатолівської, Атаманської і Ташинської.

Лікування грязями. У майбутньому на березі Тилігульського лиману біля села Червоноукраїнка Березанського району Миколаївської області планується будівництво санаторію-профілакторію на базі найбільшого в

Східній Європі родовища лікувальних грязей, які залягають на дні водойми. Ці грязі можуть широко використовуватись для лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, захворювань шкіри тощо. Сам Тилігульський лиман вважається одним з найчистіших та найпрозоріших лиманів Північно-Західного Причорномор'я.

Проведення екскурсій. Спостереження за птахами. Враховуючи високу естетичну та пізнавальну цінність природних ландшафтів Тилігульського лиману, наявність багатьох археологічних пам'яток, в межах заповідного об'єкту прокладено низку туристичних маршрутів і екологічних стежок. Найбільш перспективними виявились екскурсії на Тилігульський пересип, Атаманську косу, гирло річки Царега і Ташинську затоку.

Важливим ресурсом для розвитку пізнавального та наукового туризму на цій території є видове різноманіття птахів. У різні сезони тут зареєстровано 275 видів птахів, що становить близько 70% орнітофауни України. Серед них під охороною держави перебуває 49 видів.

Розвиток кайтингу та віндсерфінгу. Піщані коси біля села Червоноукраїнка є визнаним в Україні центром розвитку таких екстремальних видів спорту як кайтинг та віндсерфінг. Тут регулярно проводять один з етапів чемпіонату України з кайтбордингу («TEZ TOUR KITE CHAMP»), з 2013 року працює школа віндсерфінгу

Організація польових практик та наукових експедицій. Кожного року у весняно-літній період на базі РЛП «Тилігульський» проходять навчальні та виробничі практики студенти-біологи Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара та студенти-екологи Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Тилігульський лиман є об'єктом наукових досліджень фахівців Одеського філіалу Інституту біології південних морів ім. О. О. Ковалевського, Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, ДУ «Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України», Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, Одеського екологічного університету та інших.

Створення центру відвідування парку. Для розвитку екологічного туризму в курортній зоні «Коблеве» та на чорноморському узбережжі надзвичайно важливе значення має створення Центру відвідування РЛП «Тилігульський», в складі якого можуть функціонувати музей природи Тилігульського лиману та Чорного моря, сувенірний кіоск, морський акваріум, вольєри для розведення рідкісних тварин та контактний дитячий зоопарк, пункт спостереження за птахами, відповідні навчальні стежки та оглядові майданчики.

Головне приміщення візит-центру повинно включати також невеликий конференц-зал, наукові лабораторії із сучасним обладнанням, міні-готель та кафе. Такі заклади, як показує світовий досвід, відвідують тисячі туристів. Вони мають величезний просвітницький потенціал,

особливо для школярів та студентів, сприяють залученню місцевих жителів до створення нових суб'єктів господарювання у рекреаційній сфері.

Центр відвідування парку доцільно розмістити на межі з курортною зоною «Коблеве», на земельній ділянці пересипу Тилігульського лиману, яка передбачена для відведення у постійне користування РЛП «Тилігульський». При облаштуванні основних споруд рекомендується використати збірно-розбірні дерев'яні конструкції, як найбільш екологічно дружні для території заповідного об'єкту. Для реалізації цього проекту нами підготовлено інвестиційну пропозицію та розпочато розробку експозиції майбутнього музею природи.

Ініціювання розвитку сільського зеленого туризму. В межах своєї компетенції дирекція РЛП може долучитися до розробки програми розвитку сільського зеленого туризму на узбережжі Тилігулу, брати участь в підготовці та проведенні навчання сільських господарів. Така діяльність сприятиме збереженню традиційної забудови, підвищенню стандартів та естетики сільських осель, розвитку місцевих ремесел і традицій, збуту сільськогосподарської продукції, поліпшенню якості мешканців села.

Проте, подорожі в дику природу повинні бути досить відповідальними і передбачати не тільки відповідну поведінку туристів (туроператорів), але і їх участь у природоохоронних програмах і заходах. Вони мають бути орієнтовані, насамперед, на пізнання природи, збереження екосистем і підтримку благополуччя місцевого населення.